

Received: 12.02.2021
Accepted: 25.04.2021
Published: 30.06.2021

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2021, XXI, z. 2: s. 55-63
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0015.5553
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Anna Pudło-Jaremek^{*}
Nr ORCID: 0000-0002-6328-5205

TWORZENIE REJESTRU SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW SEKSUALNYCH ORAZ PROBLEMATYKA ZATARCIA SKAZANIA W KONTEKŚCIE ART. 8 EKPC

CREATING A REGISTER OF SEXUAL OFFENDERS AND THE PROBLEM OF SEIZURE OF A CONVICTION IN THE CONTEXT OF ART. 8 OF THE ECHR

Streszczenie: Przedmiotowa analiza ma na celu przedstawienie ogólnego standardu ETPC w kwestii tworzenia i funkcjonowania rejestru przestępców, a szczególnie przestępców seksualnych. W analizie została podjęta próba odpowiedzi na pytanie, jakie wymogi powinno spełniać państwo, aby realizować standard ETPC w przedmiotowej kwestii. Z tego względu uwaga została zwrócona na charakter przedmiotowego środka ochrony, sposób jego realizacji, zakres przedmiotowy i przesłanki jego stosowania.

Słowa kluczowe: zatarcie skazania, ochrona danych osobowych, Konwencja Praw Człowieka

Summary: The present analysis aims to present the general standard of the ECtHR with regard to the creation and functioning of a register of criminals, especially sex offenders. The analysis attempts to answer the question of what requirements the state should meet in order to implement the ECtHR standard in this matter. For this reason, attention has been paid to the nature of the protection measure in question, the manner of its implementation, as well as the material scope and conditions of its application.

Keywords: The right to be forgotten, personal data protection, European Convention on Human Rights

WPROWADZENIE

Typowym zjawiskiem dla współczesnego państwa staje się niewątpliwie istnienie i stałe rozwijanie różnego rodzaju zbiorów danych, które obejmują informacje z zakresu życia prywatnego i rodzinnego poszczególnych osób.

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC lub Trybunał) od dawna zajmuje się tymi kwestiami¹, i jak zauważa L. Garlicki, przeszło w tym obszarze

^{*} dr; Akademia Leona Koźmińskiego, Kolegium Prawa. Źródła finansowania publikacji: środki własne autorki; e-mail: annapudlo@alk.edu.pl

ewolucję od tolerancyjnego urzędowego gromadzenia danych do wypracowania standardu połączonego z wymogiem po stronie państw, aby przyjęły szczegółowe regulacje prawne odnoszące się do tych zagadnień².

Odnotować należy, że Trybunał nie ingeruje zasadniczo w politykę karną państw. Wyjątkiem w tej materii jest wyrok w sprawie *Vinter*³, w której ETPC odniósł się do wysokości kar.

Problem zatarcia skazania, w tym usunięcia danych z rejestru przestępców seksualnych (w rozumieniu art. 106a k.k.)⁴, nie był do tej pory przedmiotem orzeczenia ETPC. Analiza dotychczasowego orzecznictwa ETPC wykazała, jak już zostało powyżej odnotowane, że Trybunał rozpatrywał sprawy dotyczące szeroko ujętej problematyki gromadzenia danych osobowych na gruncie art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: EKPC lub Konwencja). Sprawy te dotyczyły m.in. prawa do bycia zapomnianym z punktu widzenia prawa cywilnego⁵, ale i również przechowywania danych w sprawach karnych (tu można wskazać na dwie grupy spraw: jedna grupa dotyczy gromadzenia i przechowywania odcisków palców, fotografii i DNA⁶, a druga grupa odnosi się do przechowywania informacji o skazanych).

Przy okazji warto odnotować, że kwestia usunięcia danych z rejestru skazanych stała się przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego w niedawnej sprawie SK 26/16⁷, w której stwierdzono zgodność art. 106a k.k. z Konstytucją.

Przedmiotowa analiza ma na celu przedstawienie ogólnego standardu ETPC w kwestii tworzenia i funkcjonowania rejestru przestępców, a szczególnie przestępców seksualnych.

¹ Zob. m.in. wyrok ETPC w sprawie *Amann przeciwko Szwajcarii* z 16 lutego 2000r.

² Zob. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, tom I: Komentarz do artykułów 1–18.

³ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Vinter i inni przeciwko Wielkiej Brytanii* z 9 lipca 2013r.

⁴ „Nie podlega zatarciu skazanie na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo zatarciu skazanie na karę pozbawienia wolności seksualnej i obyczajności, jeżeli pokrzywdzony był małoletnim poniżej lat 15”.

⁵ Zob. m.in. wyrok ETPC w sprawie *Couderc i Hachette Filipachi Associates przeciwko Francji* z 10 listopada 2015 r.; wyrok ETPC w sprawie *Társaság a Szabadságjogokért przeciwko Węgrom* z 14 kwietnia 2009 r.; wyrok ETPC w sprawie *Uzun przeciwko Niemcom* z 2 września 2010 r. Zob. także V. Szeghalmi, *Difficulties Regarding the Right to Be Forgotten in the Case Law of Strasbourg Court*, „Athens Journal of Law” 2018, Volume 4, Issue 3, s. 255-270.

⁶ Wiodącą sprawą dotyczącą gromadzenia odcisków palców i danych DNA jest *S. i Marper przeciwko Wielkiej Brytanii*, w której Wielka Izba w 2008 r. jednogłośnie orzekła, że stałe zatrzymywanie takich danych osób podejrzanych o popełnienie przestępstw, ale nie skazanych, naruszyło ich prawo do prywatności. Standardy ustalone w przedmiotowej sprawie zostały potwierdzone w dwóch wyrokach ETPC z 13 lutego 2020 r.: sprawa *Gaughran przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* dotyczyła pijanego kierowcy ukaranego grzywną w wysokości 50 GBP i pozbawionego prawa do prowadzenia pojazdów na okres jednego roku za podlegające rejestracji przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności oraz sprawa *Trajkovski i Chipovski przeciwko Macedonii Północnej* dot. przestępców skazanych za kradzież kwalifikowaną.

⁷ Wyrok TK z 16 grudnia 2020 r., SK 26/16. W przedmiotowej sprawie Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 106a k.k. jest zgodny z:

a) art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 30 oraz art. 40 zdanie pierwsze Konstytucji, c) art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Sprawa ta została zainicjowana skargą konstytucyjną K.L. dotyczącą wyłączenia możliwości zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15. W przedmiotowej sprawie Trybunał Konstytucyjny był związany podstawą faktyczną i prawną skazania skarżącego, wydanymi wobec niego orzeczeniami, na kanwie których wniesiona została skarga, a także podniesionymi zarzutami. Skład orzekający w przywołanej sprawie dostrzegł jednak kilka mankamentów kwestionowanego art. 106a k.k. w odniesieniu do innych „nietypowych” sytuacji faktycznych, których nie mógł rozstrzygnąć w danej sprawie, gdyż znajdowały się poza granicami rozpatrywanej skargi. Z tego względu Trybunał wystąpił do Sejmu RP z sygnalizacją dotyczącą rozważenia stosownej modyfikacji art. 106a k.k. w ten sposób, aby w pewnych przypadkach zatarcie skazania mogło nastąpić na wniosek skazanego po upływie określonego terminu i po spełnieniu przez niego określonych prawem wymogów.

W analizie została podjęta próba odpowiedzi na pytanie, jakie wymogi powinno spełniać państwo, aby realizować standard ETPC w przedmiotowej kwestii. Z tego względu uwaga została zwrócona na charakter przedmiotowego środka ochrony, sposób jego realizacji, zakres przedmiotowy oraz przesłanki jego stosowania.

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH Z ART. 8 KONWENCJI

Warto podkreślić, że do problematyki ujawniania danych osobowych odnosi się art. 8 Konwencji nr 108 Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych⁸, której zakres przedmiotowy obejmuje wszystkie dziedziny przetwarzania danych osobowych, a jej postanowienia mają w zamierzeniu regulować całość ich przetwarzania. W związku z tym Konwencja nr 108 ma zastosowanie do ochrony danych w kontekście działań policji i organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, choć umawiające się strony mogą ograniczyć zakres jej zastosowania⁹. Konwencja tworzy istotny punkt odniesienia dla standardów ustalanych przez ETPC¹⁰. W 1987 r. Rada Europy przyjęła zalecenie w sprawie danych policyjnych, które zawiera wskazówki dla umawiających się stron, w jaki sposób powinny wprowadzić w życie zasady konwencji nr 108 w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez organy ścigania. Zgodnie z zaleceniem ujawnienie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy jest to konieczne, aby zapobiec poważnemu i bezpośredniemu zagrożeniu¹¹.

Ochrona danych osobowych odgrywa fundamentalną rolę w korzystaniu z prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego gwarantowanego przez art. 8 EKPC¹². Dotychczasowe orzecznictwo Trybunału wskazuje na istnienie szerokiego związku groma-

⁸ Konwencja została podpisana w Strasburgu 28 stycznia 1981 r. (Dz.U. z 2003 r. nr 3, poz. 25). Artykuł 8 Konwencji brzmi: „Każda osoba powinna mieć zapewnione prawo do:

- a) ustalenia, czy istnieje zautomatyzowany zbiór danych osobowych, zawierający dane jej dotyczące, poznania podstawowych celów jego utworzenia, a także tożsamości, miejsca zamieszkania lub siedziby administratora tego zbioru;
- b) otrzymania, w rozsądnych odstępach czasu i bez zbędnej zwłoki oraz nadmiernych kosztów, potwierdzenia obecności danych jej dotyczących w zautomatyzowanym zbiorze oraz do uzyskania, w czytelnej formie, wglądu do tych danych;
- c) uzyskania możliwości sprostowania lub usunięcia danych jej dotyczących, jeżeli zostały one przetworzone z naruszeniem przepisów prawa wewnętrznego zapewniających przestrzeganie zasad ustanowionych w artykułach 5 i 6 niniejszej konwencji;
- d) złożenia skargi w przypadku odmowy odpowiedzi na żądanie potwierdzenia obecności w zbiorze lub odmowy wglądu do danych jej dotyczących, sprostowania lub usunięcia tych danych, w myśl zasad określonych w punktach b i c”.

⁹ Zob. *Podręcznik europejskiego prawa o ochronie danych*, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Rada Europy 2014, s. 154.

¹⁰ *Komentarz do EKPC*, t. I, red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s. 508.

¹¹ W 1987 r. Rada Europy wydała zalecenie nr R (87) 15 regulujące wykorzystanie danych osobowych w sektorze policji, ale zalecenie to ze swojej natury nie jest wiążące dla państw członkowskich.

¹² Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja rzymska) w brzmieniu: 1. „Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”.

dzenia danych z „życiem prywatnym” jednostki¹³. Trybunał zbadał wiele przypadków, w których pojawiało się zagadnienie ochrony danych, w szczególności dotyczących przechwytywania łączności, różnych form nadzoru¹⁴ oraz ochrony przed przechowywaniem danych osobowych przez władze publiczne¹⁵.

Przetwarzanie danych osobowych może stanowić ingerencję w prawo do poszanowania życia prywatnego osoby, której dane dotyczą¹⁶. Prawo do poszanowania życia prywatnego nie jest jednak prawem absolutnym, lecz musi zostać wyważone względem innych uzasadnionych interesów i pogodzone z nimi, przy czym mogą to być interesy innych osób (interesy prywatne) bądź społeczeństwa jako całości (interesy publiczne)¹⁷.

Trybunał wyjaśnił, że art. 8 EKPC nie tylko zobowiązuje państwa do powstrzymania się od wszelkich działań, które mogłyby naruszać to prawo, ale nakłada na nie też w pewnych okolicznościach pozytywne obowiązki aktywnego zapewnienia skutecznego poszanowania życia prywatnego i rodzinnego¹⁸.

Ingerencja państwa w prawo z art. 8 Konwencji w świetle orzecznictwa ETPC jest usprawiedliwiona, jeżeli jest:

- zgodna z prawem, czyli jej podstawą jest przepis prawa krajowego. Prawo to musi być „dostępne dla zainteresowanych osób, a jego skutki muszą być przewidywalne”¹⁹. Przepis jest przewidywalny, „jeżeli został sformułowany wystarczająco precyzyjnie, aby umożliwić każdej osobie – w razie potrzeby po zasięgnięciu odpowiedniej porady – dostosowanie swojego postępowania”²⁰. „Stopień precyzji wymagany od »prawa« w tym kontekście jest zależny od konkretnego zagadnienia”²¹;
- uzasadniona celem, którym może być jeden z wymienionych rodzajów interesu publicznego bądź praw i wolności innych osób;
- niezbędna w demokratycznym społeczeństwie, czyli wówczas, gdy „ingerencja odpowiada pilnej potrzebie społecznej, a w szczególności jest proporcjonalna do uzasadnionego celu”²².

¹³ Zob. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, tom I: Komentarz do artykułów 1–18.

¹⁴ Zob. na przykład wyrok ETPC w sprawie *Klass i inni przeciwko Niemcom* z 6 września 1978 r.; wyrok ETPC w sprawie *Uzun przeciwko Niemcom* z 2 września 2010 r.

¹⁵ Zob. na przykład wyrok ETPC w sprawie *Leander przeciwko Szwecji* z 26 marca 1987 r.; wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 4 grudnia 2008 r.

¹⁶ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Leander przeciwko Szwecji*, pkt 48; *Rotaru przeciwko Rumunii*, pkt 43–44.

¹⁷ Zob. *Podręcznik europejskiego prawa o ochronie danych*, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Rada Europy 2014.

¹⁸ Zob. na przykład wyrok ETPC w sprawie *I. przeciwko Finlandii* z 17 lipca 2008 r.; wyrok ETPC w sprawie *K. U. przeciwko Finlandii* z 2 grudnia 2008 r. oraz wyrok ETPC w sprawie *Leander przeciwko Szwecji* z 26 marca 1987 r.

¹⁹ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Amann przeciwko Szwajcarii* z 16 lutego 2000 r., wyrok ETPC w sprawie *Kopp przeciwko Szwajcarii* z 25 marca 1998 r.; oraz wyrok ETPC w sprawie *Iordachi i inni przeciwko Mołdawii* z 10 lutego 2009 r.

²⁰ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Amann przeciwko Szwajcarii* z 16 lutego 2000 r., wyrok ETPC w sprawie *Malone przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 2 sierpnia 1984 r., wyrok ETPC w sprawie *Silver i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 25 marca 1983 r.

²¹ Zob. wyrok ETPC w sprawie *The Sunday Times przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 26 kwietnia 1979 r.; wyrok ETPC w sprawie *Silver i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 25 marca 1983 r.

²² Zob. wyrok ETPC w sprawie *Leander przeciwko Szwecji* z 26 marca 1987 r.

GROMADZENIE DANYCH OSOBOWYCH W POSTACI REJESTRU SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW SEKSUALNYCH A STANDARD ART. 8 KONWENCJI

W sprawie *B.B. przeciwko Francji*²³ ETPC uznał, że art. 8 EKPC ma zastosowanie do umieszczenia osoby skazanej za przestępstwa seksualne w krajowej bazie danych sądowych.

Zasadniczo Trybunał uznaje, że przechowywanie danych osobowych przez policję lub organy bezpieczeństwa narodowego stanowi ingerencję w art. 8 ust. 1 EKPC. Wiele wyroków ETPC dotyczy uzasadnienia takiej ingerencji²⁴.

CHARAKTER I CEL ŚRODKA OCHRONY W POSTACI UTWORZENIA REJESTRU SPRAWCÓW SEKSUALNYCH

Zgodnie z orzecznictwem ETPC cele wykorzystania danych policyjnych powinny być ściśle ograniczone. Przekazywanie lub przesyłanie takich danych poza obręb organów policyjnych powinno być dopuszczalne tylko wtedy, gdy istnieje wyraźny obowiązek prawny lub upoważnienie²⁵.

W sprawie *Gardel przeciwko Francji*²⁶ skarżący zarzucił Francji, że został wpisany do tzw. zautomatyzowanego rejestru sądowych sprawców przestępstw seksualnych (FIJAIS) na podstawie retroaktywnie zastosowanej ustawy, co spowodowało nałożenie na niego surowszych obowiązków niż te, które istniały w chwili jego skazania. ETPC orzekł, że rejestr FIJAIS ma charakter prewencyjny, gdyż jego celem jest zapobieganie przestępstwom, w szczególności zwalczanie powrotu do przestępstwa, oraz ułatwienie identyfikacji ich sprawców, zatem nie narusza on art. 8 Konwencji²⁷.

PRZESŁANKI STOSOWANIA ŚRODKA OCHRONY W POSTACI UTWORZENIA REJESTRU SPRAWCÓW SEKSUALNYCH

KRAJOWE MECHANIZMY OCHRONY

Obowiązkiem państwa jest zapewnienie odpowiednich mechanizmów, które uniemożliwiają używanie danych osobowych niezgodnie z gwarancjami przewidzianymi w Konwencji²⁸. Konieczność istnienia takich gwarancji ma większe znaczenie, gdy chodzi o dane

²³ Zob. wyrok ETPC w sprawie *B.B. przeciwko Francji* z 17 grudnia 2009 r.

²⁴ Zob. na przykład wyrok ETPC w sprawie *Leander przeciwko Szwecji* z 26 marca 1987 r., wyrok ETPC w sprawie *M.M. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 13 listopada 2012 r., wyrok ETPC w sprawie *M.K. przeciwko Francji* z 18 kwietnia 2013 r.

²⁵ *Podręcznik europejskiego prawa o ochronie danych*, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Rada Europy 2014.

²⁶ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji* z 19 września 2009 r.; szerzej C. Nowak, *Ekspertyza na temat wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie Gardel przeciwko Francji*, skarga nr 16428/05, sygn. BAS-WAL-1080/12(1).

²⁷ Zob. motyw 66 wyroku ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji*. Zob. także wyrok ETPC w sprawie *Adamson przeciwko Wielkiej Brytanii* z 26 stycznia 1999 r. oraz wyrok ETPC w sprawie *Stubbings i inni przeciwko Wielkiej Brytanii* z 22 października 1996 r.

²⁸ Zob. wyroki ETPC: w sprawie *Z. przeciwko Finlandii* z 25 lutego 1997 r. oraz w sprawie *E.B. przeciwko*

osobowe przetwarzane w sposób automatyczny w celach policyjnych²⁹. Prawo krajowe powinno zapewnić, aby były to dane o charakterze istotnym, niewykraczające poza potrzeby wynikające z celów, dla których są gromadzone, oraz aby były przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osób, których dotyczą³⁰.

ZASADA PRZECHOWYWANIA DANYCH PRZEZ OKREŚLONY CZAS

Trybunał orzekł, że ogólne, masowe przechowywanie danych osobowych, które nie jest ograniczone w czasie, stanowi naruszenie art. 8 EKPC³¹.

W sprawie *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*³² obydwoj skarżący zostali oskarżeni o przestępstwa, lecz nie skazani. Ich odciski palców, profile DNA i próbki tkanek były jednak przechowywane przez policję. W przypadku gdy daną osobę podejrzewano o popełnienie przestępstwa, w ustawie zezwolono na zatrzymanie danych biometrycznych na czas nieokreślony, nawet jeżeli podejrzany został później uniewinniony lub uwolniony od zarzutów. Taka regulacja zdaniem ETPC narusza art. 8 Konwencji.

Z kolei w sprawie *Gardel przeciwko Francji* pomimo że francuskie prawo przewidywało długi okres przechowywania danych (odpowiednio 20 lub 30 lat), to tak długi okres nie jest niezgodny z art. 8 Konwencji, gdyż ustawodawca krajowy przewidział możliwość ich usunięcia po upływie okresu retencji³³.

Jak wynika z orzecznictwa ETPC, ograniczenie okresu przechowywania danych osobowych ma zastosowanie tylko do danych przechowywanych w postaci, która umożliwia identyfikację osób, których dane te dotyczą. W związku z tym dane, które nie są już potrzebne, można zgodnie z prawem przechowywać dzięki anonimizacji lub pseudonimizacji. Takiemu dalszemu przechowywaniu i wykorzystywaniu danych osobowych muszą jednak towarzyszyć specjalne zabezpieczenia na mocy prawa krajowego³⁴.

PROPORCJONALNOŚĆ REGULACJI DOT. GROMADZENIA DANYCH

Warunkiem zgodności z Konwencją krajowej regulacji dotyczącej gromadzenia danych jest ograniczona ingerencja w prawo do prywatności. Rolą Trybunału jest rozstrzygnięcie kwestii konieczności ingerencji w świetle Konwencji³⁵. Natomiast właściwe ujęcie tego dostępu należy do „pozytywnych obowiązków” władzy publicznej, która wprawdzie dysponuje pewnym marginesem oceny, musi jednak zachować właściwą równowagę po-

Austrii z 7 listopada 2013 r. Zob. także: A. Sakowicz, *Rejestr sprawców przestępstw seksualnych jako sposób ich kontroli. Uwagi na tle rozwiązań wybranych państw obcych oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu” 2012, 4 (36).

²⁹ Zob. wyroki ETPC: w sprawie *S. i Marper przeciwko Wielkiej Brytanii* z 4 grudnia 2008 r. oraz w sprawie *M.M. przeciwko Wielkiej Brytanii* z 29 kwietnia 2013 r.

³⁰ Zob. motyw 62 wyroku ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji* oraz preambułę i art. 5 *Konwencji o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych* oraz 7 zasadę tej Konwencji.

³¹ Ibidem.

³² Zob. wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Wielkiej Brytanii*.

³³ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji*, motyw 68.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Zob. wyroki ETPC: w sprawie *Coster przeciwko Wielkiej Brytanii* z 18 stycznia 2001 r. oraz *S. i Marper przeciwko Wielkiej Brytanii*.

między interesem indywidualnym a dobrem publicznym³⁶. Podkreślenia wymaga, że w dotychczasowym orzecznictwie ETPC zwracał szczególną uwagę na kwestię funkcjonowania odpowiedniego uregulowania prawnego po stronie państw w obszarze gromadzenia danych osobowych, którego brak oznacza naruszenie art. 8 Konwencji³⁷.

Prawo krajowe musi zapewnić zatem odpowiednie zabezpieczenia, aby zapobiec wykorzystaniu danych osobowych niezgodnie z gwarancjami przewidzianymi w art. 8 Konwencji³⁸. Jest to szczególnie istotne, jeżeli chodzi o ochronę danych osobowych, które podlegają automatycznemu przetwarzaniu, zwłaszcza gdy dane te są wykorzystywane przez policję³⁹. Ustawodawca krajowy musi zapewnić, aby takie dane były zbierane w rejestrze wyłącznie w istotnych celach i przechowywane w formie, która umożliwi identyfikację jedynie tych osób, których dotyczą.

Dostęp do danych umieszczonych w rejestrze powinien być limitowany, tzn. jego przyznanie winno ograniczyć się wyłącznie do organów sądowych, administracyjnych i policji, a więc organów zobligowanych do zachowania poufności danych, tylko w ściśle określonych okolicznościach⁴⁰.

Trybunał, orzekając proporcjonalny charakter okresu przechowywania danych w rejestrze skazanych, bierze pod uwagę istnienie stosownych gwarancji proceduralnych, które umożliwiają ich przetwarzanie, weryfikację czy usunięcie⁴¹. Przykładowo w sprawie *Gardel przeciwko Francji*, w której pomimo że francuskie regulacje przewidywały długi okres przechowywania danych, co mogłoby stanowić naruszenie art. 8 Konwencji, to prawo to przewidywało również możliwość złożenia wniosku o usunięcie danych przez zainteresowaną osobę. Wówczas takie rozwiązanie nie jest nieproporcjonalne w stosunku do celu, jaki realizuje, gdyż została zachowana równowaga między konkurującymi interesami prywatnymi oraz interesem publicznym, a państwo pod tym względem nie przekroczyło dopuszczalnego marginesu uznania⁴².

WNIOSKI

Analiza orzecznictwa ETPC w przedmiocie tworzenia rejestru przestępców, w tym przestępców seksualnych, wykazała, że:

1. Trybunał nie ingeruje zasadniczo w politykę karną państw – stron Konwencji, pozostawiając tę kwestię w zakresie ich regulacji;

³⁶ Zob. w szczególności wyrok ETPC w sprawie *Klass i in. przeciwko Niemcom* z 6 września 1978 r., wyrok ETPC w sprawie *Smith i Grady przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji*, wyrok ETPC w sprawie *B.B. przeciwko Francji* oraz wyrok ETPC w sprawie *M.B. przeciwko Francji*.

³⁷ Zob. przykładowo wyrok w sprawie *Rotaru przeciwko Rumunii* z 4 maja 2000 r.

³⁸ Zob. wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji* oraz wyrok ETPC w sprawie *M.K. przeciwko Francji*.

³⁹ Zob. wyrok ETPC w sprawie *S. and Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*.

⁴⁰ Zob. wyrok ETPC w sprawie *Gurguchiani przeciwko Hiszpanii* z 15 grudnia 2009 r.; wyrok ETPC w sprawie *M.M. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 13 listopada 2012 r., wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Wielkiej Brytanii*. Zob. także *Przegląd orzecznictwa europejskiego dotyczącego spraw karnych*, zeszyt nr 3-4/2008.

⁴¹ Zob. wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* oraz wyrok ETPC w sprawie *B.B. przeciwko Francji* z 17 grudnia 2009 r. Zob. także *Przegląd orzecznictwa europejskiego dotyczącego spraw karnych*, zeszyt nr 3-4/2008.

⁴² Zob. wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji*; wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* oraz wyrok ETPC w sprawie *B.B. przeciwko Francji*.

2. Problematyka zatarcia skazania *sensu stricto* nie była do tej pory przedmiotem orzecznictwa Trybunału. Natomiast sprawy związane z ochroną danych osobowych, w tym z gromadzeniem danych w rejestrze, były zagadnieniem, które rozpatrywał Trybunał;

3. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał określił standard w przedmiocie tworzenia środka karnego w postaci rejestru sprawców seksualnych, który powinien być przestrzegany przez państwa – strony Konwencji. Standard ten obejmuje następujące wymogi:

3.1. sformułowanie przez państwo celu wprowadzenia rejestru sprawców seksualnych, który powinien być zgodny z postanowieniami Konwencji;

3.2. ustanowienie sądowego mechanizmu kontroli wpisów umieszczanych w rejestrze;

3.3. wprowadzenie ograniczonego dostępu do rejestru;

3.4. przestrzeganie zasady przechowywania danych w rejestrze przez określony czas.

Bibliografia

Literatura:

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, tom I: Komentarz do artykułów 1–18.

Podręcznik europejskiego prawa o ochronie danych, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Rada Europy 2014.

Nowak C., *Ekspertyza na temat wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie Gardel przeciwko Francji*, skarga nr 16428/05, sygn. BAS-WAL-1080/12(1).

Szeghalmi V., *Difficulties Regarding the Right to Be Forgotten in the Case Law of Strasbourg Court*, „Athens Journal of Law” 2018, Volume 4, Issue 3.

Sakowicz A., *Rejestr sprawców przestępstw seksualnych jako sposób ich kontroli. Uwagi na tle rozwiązań wybranych państw obcych oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu” 2012, 4 (36).

Przegląd orzecznictwa europejskiego dotyczącego spraw karnych, zeszyt nr 3-4/2008, http://www.sn.pl/orzecznictwo/Orzecz_Euro_Karne/Orzecz_Euro_Karne_03_2008.pdf.

Orzecznictwo:

Wyrok ETPC w sprawie *Couderc i Hachette Filipachi Associates przeciwko Francji* z 10 listopada 2015 r.

Wyrok ETPC w sprawie *E.B. przeciwko Austrii* z 7 listopada 2013 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Vinter i inni przeciwko Wielkiej Brytanii* z 9 lipca 2013 r.

Wyrok ETPC w sprawie *M.K. przeciwko Francji* z 18 kwietnia 2013 r.

Wyrok ETPC w sprawie *M.M. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z 13 listopada 2012 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Uzun przeciwko Niemcom* z 2 września 2010 r.

Wyrok ETPC w sprawie *B.B. przeciwko Francji* z 17 grudnia 2009 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Gurguchiani przeciwko Hiszpanii* z 15 grudnia 2009 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Gardel przeciwko Francji* z 19 września 2009 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Társaság a Szabadságjogokért* przeciwko Węgrom z 14 kwietnia 2009 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Iordachi i inni* przeciwko Mołdawii z 10 lutego 2009 r.

Wyrok ETPC w sprawie *S. i Marper* przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z 4 grudnia 2008 r.

Wyrok ETPC w sprawie *K.U.* przeciwko Finlandii z 2 grudnia 2008 r.

Wyrok ETPC w sprawie *I.* przeciwko Finlandii z 17 lipca 2008 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Coster* przeciwko Wielkiej Brytanii z 18 stycznia 2001 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Rotaru* przeciwko Rumunii z 4 maja 2000 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Amann* przeciwko Szwajcarii z 16 lutego 2000 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Adamson* przeciwko Wielkiej Brytanii z 26 stycznia 1999 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Kopp* przeciwko Szwajcarii z 25 marca 1998 r.

Wyrok ETPC: w sprawie *Z.* przeciwko Finlandii z 25 lutego 1997 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Stubbings i inni p.* Wielkiej Brytanii z 22 października 1996 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Leander* przeciwko Szwecji z 26 marca 1987 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Malone* przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z 2 sierpnia 1984 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Silver i inni* przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z 25 marca 1983 r.

Wyrok ETPC w sprawie *The Sunday Times* przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z 26 kwietnia 1979 r.

Wyrok ETPC w sprawie *Klass i inni* przeciwko Niemcom z 6 września 1978 r.